కథానిక:

ఇంటి కోసం

శ్రీ బలివాడ కాంతారావు

విశ్వనాథం అద్దె యిళ్లల్లోనే పెరిగాడు. ఉద్యోగంలో చేరాక అద్దెయిళ్లల్లోనే జీవితం గడిపాడు. పెళ్లీడు కొచ్చిన పెద్ద కూతురితోపాటు లేకలేక నలుగురు ఆడపిల్లలతరువాత కలిగిన కొడుకూ అద్దె యిళ్లల్లోనే పుట్టారు. బహుశః ఎప్పుడో ఒకనాడు జీవిత నాటకంలో చివరి రంగాన్ని అద్దెయింట్లోనే ఆడతానను కున్నాడు.

అలా అనుకునే సమయంలో ఒక మిత్రుడు తారసపడి . . .

'అద్దె యిళ్లల్లో అవమానపడే ఖర్మ నీకేం వచ్చింది ? '

'నా బతుక్కి సొంత యిల్లొకటా?'

'నువ్వు చెయ్యి చాచకండానే యిలాంటివి నాలుగిళ్లు కట్టగలిగే సీటులో వున్నావ్—ఊఁ అను ఎవడో ఒకడు కట్టించి మరీ నీకు అప్పజెబుతాడు.'

విశ్వనాథం ముఖం కోపంతో నిండిపోతుంటే—

'నిన్ను లంచాలు తీసుకోమని నే ననలేదు. నీలాంటి ఆనెస్టు ఉద్యోగికి తప్పకండా ఒక యిల్లు యిస్తారు. అప్లికేషను పెట్టు...నీ జీతం సంవత్సరానికి ఆరువేలు దాటిందికదూ?'

'మొన్ననే—'

'అయితే టౌన్ ప్లానింగ్ ట్రస్ట వాళ్లు యిళ్లు కట్టించి మరీ యిస్తున్నారు. ముందు వెయ్యి రూపాయలు అప్లికేషనుతో కట్టాలి. ఇల్లు నీ కిస్తామని కబురొచ్చాక మరో నాలుగువేలు కట్టు. ప్రతీ నెలా నువ్విచ్చే యింటిఅద్దె దానికి కడితే—యిరవై సంవత్సరాల్లో యిల్లు నీదై పోతుంది.'

'ఇప్పు డైదువేలు యెక్కడ తేను?'

'ఈ మధ్యనే కూతురి పెళ్లి చేయాలని అప్పు ప్రోవిడెంట్-ఫండ్ నుంచి తీసావ్ కదా! సంబంధాలొచ్చాయా?'

'వాచ్చాయి బాబూ వచ్చాయి...అంత యిచ్చుకోలేనంటే మాటాడకుండా పోయారు.'

'వాళ్లు అడిగిన దేమిటి ?'

'అన్నీ హిరణ్యాక్ష వరాలు...ఒక స్కూటరు.... ఇంకొకడికి రేడియోగ్రాం కూడా కావాలట. పిల్లకి బాలతొడుగు యిరవై తులాలు—ఐదు వేల కట్నం—నాలుకకు మెదడుకు సంబంధం లేని మనుషులు. నా కొడుకు పెళ్లికి ఒక పైసాగూడా పుచ్చుకోనంటే పుచ్చుకోను.'

'పెళ్లి రెండేళ్లు ఆగనీ. పిల్ల యెలాను చదువుకుంటోంది కదా ? ఒక యిల్లుముక్క చేసుకో—ఇంతకంటె మనలాంటి వాళ్లకు అదును దొరకదు.'

'ఆలోచించి రేపు చెప్తాను.'

ఈ ఆలోచనలో అతని కళ్లయెదుటయిన్నాళ్లూ తను అద్దె యిళ్లల్లో గడిపిన యమయాతన అంతా ప్రత్యక్షమైంది.

ఒక పెద్ద లోగిలిలో ఐదు కుటుంబాలు. ఒక నీరూ లేదు. నిప్పూ లేదు. ఐదు సంవత్సరాలైనా వెల్ల వేసిన పాపాన పోలేదు. ఎలక్ట్రిక్ దీపాలున్నాయంటే కామన్ మీటర్. ప్రతి నెలా కరెంట్ డబ్బు కోసం కొట్లాటే. ఇంకో యింకో యింట్లోకి కదలగానే ఆ ఇంట్లో యింటివారొక వాటాలో వున్నారు. గోడకు ఒక మేకు కొట్టినా, దీపాలు తొమ్మిదిదాటి

వెలిగించినా, వేసవిలో టేబిల్ ఫేన్ తిరిగినా తగువు లొచ్చేవి. ఇంటికి చుట్టాలొచ్చి దొడ్డివాడినా గందరగోళమే. ఇంత అద్దెయిచ్చి యీసడింపుమాటలు పడలేక యింకో యింటికి వెడితే వాళ్ల యింట్లో యేదో బంగారం పోతే తన పిల్లలమీద అనుమానపడి, పిల్లి మీద కుక్కమీద వేసి నోరు జారేసుకొనేవారు. అద్దె యిచ్చుకొని అవమానాలు పడలేక, మిగతా ఖర్చులు తగ్గించుకుని తన ఒక కుటుంబం వుండటానికి, కాస్త హెచ్చు అద్దె యిచ్చి ఒక యిల్లు తీసుకున్నాడు. ముందుకు సర్దాగా పూలమొక్కలు నాటాడు. పెరట పాదులు తగిలించాడు. పాదులు యిల్లెక్కాయ్. బిందంత ఆనపకాయలు, అరగజం పొడవు బీరకాయలు తెగ కాసాయ్. ఇల్లెక్కి కాయలు తెంపి పెంకులు విరిచారని యింటాయన యిల్లు ఖాళీ చేసేమన్నాడు. విరిగినవి కొద్ది పెంకులే. తను తినకండా తెలిసిన వారికందరకూ పండిన కాయగూరలు పంచాడు. ప్రతిఫలం—యిల్లు ఖాళీ చెయ్యాలి. వెతుకుతున్నాడుగానీ యింకే యిల్లా కుదరలేదు.

ఇలాంటి పరిస్థితులలో కూతురు పెళ్లికన్నా యిల్లే ముఖ్యమని తోచింది. వెయ్యి రూపాయలు అప్లికేషన్‌తో చెల్లించాడు.

ఇల్లు తయారయ్యేసరికి ఇంకో ఆరేళ్లయినా పడుతుంది. ఈ లోగా యీ యింట్లోనే వుండటానికి ప్రయత్నించినా యింటి యజమాని కాదన్నాడు. ఏదో ఒక మిషపెట్టి యింటి యజమాని యిల్లు ఖాళీ చెయ్యించడానికి నెట్టుకున్నట్లుంది. అతనితో పేచీకి దిగకుండా యెలాగో యింకో యింటికి బస మార్చాడు. తను ఖాళీచేసిన యింటిమీద మరో పాతిక వేసి అద్దెకు యిచ్చాడు యింటి యజమాని.

మిత్రుడు యెప్పటికప్పుడు యింటి గురించి సమాచారం అందిస్తూనే వున్నాడు. అప్లికేషను పెట్టిన తొలిరోజుల్లో బొమ్మతో అందంగా వేసిన యిల్లు తనకు అందిచ్చినట్లే అనిపించింది. రాను రాను మాటలు అంత ఆశాజనకంగా లేవు.

'వాళ్లు కడుతున్నవి ముప్పైయ్యైదు యిళ్లు: వచ్చిన అప్లికేషన్లు నూటయాభై నాలుగట...అందులో మంత్రుల చుట్టాలు, అందులో పనిచేసే వుద్యోగుల స్నేహితులు, ట్రస్టు మెంబర్సే అప్లికెంట్సయ్యా... ఈ రోజుల్లో వుద్యోగుల యిన్‌ఫ్లూయన్స్ లాభం లేదు—కలెక్టరు చెప్పినా లాభంలేదు. పొలిటికల్ యిన్‌ఫ్లూయన్స్ వుండాలి...రికమెండేషన్లు లేకుండా ఒక బంట్రోతుకు బదిలీ కాదు. మన బ్రతుకంతా యిన్‌ఫ్లూయన్స్‌తో వుంది—అలా మడి గట్టుకుని కూర్చోకు. అవతలివాళ్లు ఆనెస్టుగా సెలెక్షన్ చేస్తే నువ్వు పొలిటికల్ యిన్‌ఫ్లూయన్స్ చేస్తే తప్పు. అందరూ యిన్‌ఫ్లూయన్సు చేసేటప్పుడు నువ్వు చేస్తే తప్పేంవుంది? ఈ అవకాశం జారవిడిచావో జీవితకాలం అద్దెయిళ్లల్లో బాధపడతావు...నీ ల్లు చూసి నీ కూతుళ్లకి సంబంధా లొస్తాయ్... నా మాట నేను..నువ్వేనా .కాస్త చెప్పు తల్లీ నీ మొగుడితో.. 'ఆనెస్టీ' అంటూ కూర్చుంటే యెలా? మనమేం వూరకనే యిల్లు యిచ్చేమనలేదుకదా? మనకు అన్యాయం జరక్కుండా ఒకమాట వాళ్ళ చెవుల్లో వెయ్యిస్తున్నాం—అంతే!'

మిత్రుడు గంటసేపు గడగడా—యిలా వివిధ భంగిమలతో యిచ్చిన ఉపన్యాసం మౌనంతో విశ్వనాథం విన్నాడు.

'సరా....'

'నువ్వు వూఁ..అన్నావంటే..మరెవరూ కాదు· నీ దగ్గరకు తరచు వస్తూంటాడే...ఆ నల్లటి యెంబాసిడర్ కారులో...కంట్రాక్టరు...ఒక్కమాట అన్నాడంటే వెంటనే ఆ యమ్. యల్. ఏ. దగ్గరకు పరుగెత్తుతాడు. ఆ యమ్. యల్. ఏ. మంత్రివర్గానికి కుడిభుజంలాంటివాడు. ఒక్కమాట టౌన్ ప్లానింగ్ అధికారి చెవిలో వేసాడంటే నువ్వు యింట్లో దిగడానికి ముహూర్తం పెట్టుకోవచ్చు.'

'సరే...వెళ్లు..'

'చెప్పడం నావిధి. చెప్పాను...ఇక నీ యిష్టం. ఆలస్యం అయితే రికమెండేషన్స్‌లిస్టులో నువ్వు క్రింద వుంటావ్...ఏవమ్మా...ఏంచేసినా వేగం చెయ్యాలి. ఆలస్యమయితే కార్యాలు బెడిసిపోతాయ్...నువ్వు కాస్తనచ్చచెప్పు. ఇందులో అన్యాయం ఏమీలేదు.''

ఇంతచెప్పిన మిత్రుడు మెల్లగా కదలిపోయాడు. ప్రక్కగదిలో పిల్లలు చదువుకుంటున్నారు. ఈగదిలో యిద్దరూ మౌనంగా కూర్చున్నారు. కాస్సేపయ్యాక భార్య మెల్లగా 'ఏమి ఆలోచించారండి'. విశ్వనాథం

నెమ్మదిగా నాసంగతి నీకు తెలీదా అన్నట్లు ఒకసారి ఆమెవేపుచూసి మౌనంలో పడ్డాడు.

నిజమే. అతని సంగతి ఆమెకే బాగా తెలుసు. విశ్వనాధంతండ్రి ఆస్తిపాస్తులు గడించకపోయినా వున్న వొక కొడుకును తను నడచిన నీతి బాట గుండా నడి పించే ఆదర్శమూర్తి అయ్యాడు. ఎలాగ గడించి తిన్నా యివేళ తిన్నతిండి అరిగిపోయి తెల్లవారితే కడుపు పరగడుపే అవుతుంది. పరగడుపుతోవున్నప్పుడు రాత్రి తిన్నతిండి జ్ఞప్తికి వచ్చి గర్వపడితే ఆదేతృప్తియిస్తుంది. ఆ తృప్తితో యిన్నాళ్ళు బతికిన విశ్వనాధానికి యివేళ స్నేహితునిమాటలు వెగటుగా తోచినయ్.

''ఇరవైయేళ్లు కష్టపడ్డారు—ఇప్పుడైనాకాస్త నిబ్బరంగా యిల్లుచేరి సుఖపడండి'' అంది భార్య.

విశ్వనాధం కుర్చీమీదనించి లేచి యిటూ ఆటూ గదిలోనే తిరుగుతున్నాడు.

ఒకాయనికి ఒకసారి వుపకారం చేసాడు. డబ్బు తీసుకోడుకదా అని ఒక దంతంతోచేసిన బుద్ధవిగ్రహం తెచ్చియిచ్చాడు. వద్దన్నా వదలిపోయాడు. రెండురోజుల పాటు అంత చల్లని విగ్రహం యింట్లోవున్నా అతనికి నిద్దరపట్టలేదు. మూడోరోజు తెల్లారేసరికి దాన్ని విరిచేబోతే భార్య అంది. ''మీ కక్కర్లేకపోతే యెవరి కైనా దానం చెయ్యకూడదా?'' ఆ ప్రశ్నతో తన చేతి డబ్బు ఖర్చుపెట్టి యిచ్చినవాడికే మళ్లీ రిజిస్టర్డు పార్శిల్ ద్వారా పంపేసాడు. మా తోటలోపండాయని ఒకాయన అరడజను కొబ్బరికాయలు తెచ్చియిచ్చాడు. వద్దన్నా వదలివెళ్లాడు. వాళ్ల నంతవరకు సాగనంపి తలుపువేసి ఆగాడు. వచ్చిన యిద్దరూ అనుకుంటు న్నారు. 'బజారులో వాడిదగ్గరే మరో అరడజనుకొని గుమాస్తాయింటికి తీసుకువెడదాంరా...''

ఈమాటలు విన్నవెంటనే వాళ్లను తలుపుతీసి పిల్చాడు. ఆ కొబ్బరికాయలు వాళ్లకిచ్చి పంపించాడు. తన పేరుచెప్పి డబ్బుతీసుకుని, వుద్యోగాలిస్తామని తన యింటికి వచ్చినవ్యక్తే చెయ్యగానే విశ్వనాధానికి మనుషుల మాటలమీద నమ్మకంపోయింది. ఆవేళనించే యీవిష యాల్లో చాలాజాగ్రత్త పడసాగాడు. తన మటుక్కు తను పూచీపేచీలేకుండా నిజాయితీగా బతుకుదామంటే వీల్లేకుండావుంది.

అలా అటూ యిటూ తిరుగుతున్నప్పుడు భార్య మళ్లీ అంది.

'అత నన్నది నిజమే. మనం పూరకనే యిల్లు యిమ్మని అనలేదుగా—మనకి అన్యాయం జరక్కుండా ఒకమాట వేస్తున్నాం—అంతే.'

ఏఅగించి పెళ్లాంవేపు ఒకసారిచూసాడు.

'ఎంత ప్రయాసపడితే యీ యిల్లు అద్దెకు దొరికింది! ఈ రెండుగదులకీ మీ జీవితంలో ఐదో వంతు పోస్తున్నాం. వాళ్లకీ మనకీ ఒకేదొడ్డి. ఒకే గుమ్మం. ఈ యింట్లో కాలుపెట్టిన దగ్గరినుంచి నాకు భయంగానేవుంది. ఇంటియజమాని క్షయరోగంతో బాధపడుతూ...ఆ దొడ్డే వాడుతున్నాడు. పిల్లలున్నా రన్న జాగ్రత్తఅయినా లేకుండా యెక్కడికక్కడే దగ్గుతూ వూసేస్తున్నాడు. ఫినాయిలు మన యింటి దగ్గర అతని వుమ్ములమీదవేస్తే ఆవిడగారికి కోపం వచ్చింది. ఒకరోజు మాటాడితే రెండోరోజు మాటా డరు. మనం యిల్లు ఖాళీచేస్తే మరో యిరవై అద్దె పెంచుతారట...పిల్లడు నిన్నటినించి దగ్గుతూంటే నాఒళ్లు చచ్చిపోతోంది...ఇంట్లో ఒకరికొచ్చినట్లు కాదు. ఆ ముసలాడి అజాగ్రత్తకి మనమంతా బలౌతాం; కాదనకండి.'

'ఇంకో యింటికి పోవచ్చుగా—'

'రానురాను రక్తం పల్చబడుతోందండీ..అనవస రంగా యీ యింటివాళ్ల మూతివిరుపులూ మద్ద ముఖాలూ నేను చూడలేనండీ. ఊరంతా తిరిగిన కుక్క ఒకమూలకు చేరుకుంటుంది.. రోజంతా యెగిరినపక్షి ఒకగూటికి సాయంత్రం అయేసరికి ఆశతో చేరుకుంటుంది.. మనకో.. యెల్లప్పుడూ యీబాధ తప్పటంలేదు.. మీకు పుణ్యం వుంటుంది. అందరి బాధలువిని సహాయం చేస్తున్నారు ... మీ భార్యా—పిల్లలగోడు కూడా కాస్త వినండి. నా ఒక్కగాని ఒక్క కొడుకునైనా కాస్త మంచి వాతావరణంలో పెరగ నివ్వండి.'

ఆ రాత్రంతా విశ్వనాధం ఆలోచిస్తూనేవున్నాడు. నిజానికి తన నిజాయితీ భార్యా—పిల్లలను కూడా పరీక్షలపాలు చేసింది. ఒకరిచ్చిన పళ్లూ, బిస్కట్లూ తిరస్కరించినవాడు, తను కొని అవి నోరూర్చే పిల్ల లకు పెట్టలేకపోయాడు. వేసవిలో ఫేనుకింద పడు

కుందామనే కోర్కె పిల్లలకున్నా తను తీర్చలేక పోయాడు. ఇంటి అద్దె, వచ్చే చుట్టాలకు మర్యాదలూ, యింటి ఖర్చూ, వీధిలో ఖర్చు అంతా కూడితే ప్రతి నెలా జీతం బొటాబొటీగా సరిపోతుంటుంది. పిల్లలతో సరదాగా ఒక సుందరమైన ప్రదేశానికి పోయి గడుపుదామనుకున్నా, ఒక సినిమాలో హైక్లాసులో కూర్చుందామన్నా వీలుపడటంలేదు. భార్యా పిల్లలకు సరిఅయిన బట్టలు లేవని తెలిసి మరీ యేమీ చెయ్యలేకపోతున్నాడు. తన నిజాయితీ యింత ఖరీదైన యేనుగని యిదివరకెప్పుడూ అనుకోలేదు. భార్య యివన్నీ మౌనంగా భరించింది. ఏనాడూ యేదీ కోరని యిల్లాలు యీనాడు పిల్లలపైనున్న మమకారంతో ఒక యిల్లు పూరకనే కాదు— డబ్బుతో కొనుక్కోడానికి అస్కారమైన ఒక చిన్న మాట అధికారి చెవిలో వెయ్యమంటోంది. కొడుకు మీద మమకారం, భార్యమీద జాలి— తమందరికీ ఆలస్యంచేస్తే క్షయరోగం రావచ్చన్న భయం, వెతికినా యింకెక్కడా యిల్లు అద్దెకు దొరకదన్న నిస్పృహ అతనిని ఆ మరునటిరోజు కాంట్రాక్టరుతో యీ ప్రస్తావనను యెత్తనిచ్చింది.

'ఇదిగో యిప్పుడే వెళ్ళి ఎమ్. ఎల్. ఏ. గారిని కలుసుకుంటాను. మీ గురించి ఆయనకు తెలుసు. మీలాంటి నిజాయితీపరులకు యీమాత్రం సహాయం చెయ్యలేకపోతే మాలాంటి వాళ్ళుండెందుకు?'

'ఈ మాటలు యెందుకో విశ్వనాధానికి కఠోరంగా వినిపించాయ్. ఒకరి జాలికి పాత్రమవటం నీచంగా భావించే విశ్వనాధం, తనపై తనే జాలిపడ సాగాడు. ఇంతవరకూ యెవరూ కదప లేరన్నంత నిబ్బరంగావున్న విశ్వనాధం యిప్పుడు రెండుగా చీలిపోయి నట్లనిపించింది అతనికి. ఇదివరకు ప్రశ్నల నెరగడు· పనులు తనకు న్యాయమని తోచినట్లు చెయ్యటంలోనే తృప్తి వచ్చేది. ఇప్పుడు తనను తానే ప్రశ్నించుకుంటున్నాడు· సరియైన సమాధానాలకోసం వెతుక్కుంటూ మనిషి మనసులో అల్లకల్లోలం జెందసాగాడు.

ఇలాంటి పరిస్థితులలో నవ్వుకుంటూ మిత్రుడు వచ్చాడు. 'ఈ వేళ మీటింగు అయ్యింది. ఆ ఒక్క మాట యెంత పని చేసిందో చూడండి. ఆ ముప్పై అయిదు యిళ్ళలో మొదటి పదిలోనే విశ్వనాధం పేరుందమ్మా. వారం రోజుల్లో డబ్బుకట్టి యింట్లో దిగడానికి ముహూర్తం పెట్టించండి.'

'నేను రికమెండేషన్ చేయించానని నీకేం తెలుసు?' 'నువ్వు చెప్పకపోయినా నాకు తెలీదా?'

'ఎవరు చెప్పారు?'

'ఊరంతా తెలిసింది. నాకు తెలిస్తే తప్పా?'

విశ్వనాధం ఒళ్లంతా ఆ కంట్రాక్టరు కారం గుండ అంటించీ నోట్లోనూ కొద్దిగా పోసినట్లుంది. కోపంతో యెగిరే వాడే. భార్య సంతోషం వుప్పులా పనిచేసి నోటికి రుచి తగిలింది.

'వెంకటేశ్వరస్వామీ, యెన్నాళ్లకు నీ దయ కలిగించె. మా స్వంత గూట్లో గుక్కెడుగంజితాగినా... పంచభక్ష్యపరమాన్నాలు తిన్నట్టే. ఇక నిన్నింకే కోరికా కోరను తండ్రీ.'

క్రొత్త యిల్లు. ఎంచక్కా వుంది. ఈ విశ్వనాధం యెప్పుడూ యిలాంటి అందమైన అన్ని సదుపాయాలూవున్న యింట్లో వుంటానని కలలో కూడా అనుకోలేదు. రెండు పడకగదుల్లో—పైన సీలింగ్ ఫేన్లూ. డ్రాయింగ్‌రూము, డైనింగ్‌రూము కలిసే వున్నాయ్. డైనింగ్ రూముకు ఆనుకునే వంటయిల్లూ, స్టోరుగది; డాబామీదకు పోవడానికి ఒకగదినించి మెట్లు. ఫ్లష్‌ఔట్‌వున్న రెండు దొడ్లు. ఇంటిలో నాలుగు కుళాయిలూ. తనకు తీరని కోర్కెల్లో ఒకటిగా మిగిలిన షవర్‌బాత్ యిక్కడ నిక్షేపంగా రోజూ పొందొచ్చు. ముందు పూలమొక్కలు వేసుకోడానికి జాగా. వరండాలో హాయిగా పదిమంది దొర్లొచ్చు. వెనుకజాగాలో తనకిష్టమైన పాదులు పెట్టుకోవచ్చు. రెండు అరటిమొక్కలు ·బొప్పాయి సీమమిరపచెట్లూ కూడా వేసుకోవచ్చు. అదృష్టం యెప్పుడోగాని కలిసిరాదు. వస్తే యెన్నిఅడ్డులున్నా అధిగమించుకుంటూవచ్చి వరిస్తుంది. అదృష్టదేవత అందమైన ఆడదిగావచ్చి కౌగలించుకుని యీ యిల్లాలుగా మారినట్లనిపించింది.

తన మాట అలా వుండనీ పిల్లల సంతోషం యింతా అంతా కాదు. ఫేను పూర్తిగా వేసుకుని పడుకుంటున్నారు. కుళాయి బాగా విప్పి తల పెట్టుతున్నారు. డాబాయెక్కి బంతిఆట ఆడుకుంటు

న్నారు. వాళ్ళ నోట పాటలు కులాసాగా వాటంతటవే వస్తున్నాయ్. వేసుకున్న గుడ్డలు మాయటం లేదు. వారం రోజులకే పిల్లల్లో యెంత మార్పు. ఈ వారంలోనే వాళ్ళు పెద్ద ఆస్థిపరుల బిడ్డల్లా మసలుతున్నారు. వీళ్లేనా యిన్నాళ్ళూ నక్కినక్కి భయంతో విసుగుతో యింట్లో ఒక గదిలో మగ్గిపోయిన తన పిల్లలు? ఇంత చలాకీ పిల్లలని తనెప్పుడూ అనుకోలేదు. ఇల్లు చూడగానే అన్ని కరువులూ తీరినట్లయ్యాయ్.

ఇల్లు చూడడానికి యెందరో వస్తున్నారు. ముచ్చట పడుతున్నారు. వాళ్ళు ముచ్చట పడుతుంటే భార్యకు మరీ గర్వంగా వుంది. అంతవరకూ విశ్వనాథం తనకు ఏ పరిస్థితులలో యిల్లు వచ్చిందన్న విషయం తలపులోనికి రాకుండా ప్రక్కకు నెట్టి వేస్తున్నాడు. ఈ యింట్లోకి వచ్చాక తన పిల్లకు ఒక సంబంధం కూడా వచ్చింది. వాళ్ళూ హెచ్చు అడిగారుగానీ అంత యివ్వలేనంటే మీ సంబంధం మా కక్కర్లేదనకుండా నెలరోజుల్లో మీ కేదో కబురు పెడతామని చెప్పారు.

ఒకనాడు ఒక పాత మిత్రుడు యింటికొచ్చాడు. వాడు కూడా యిలాంటి యింటికే పెట్టాడట కానీ వాడికి రాలేదు. కట్టిన వెయ్యిరూపాయలు వాపసు చేశారు. వచ్చి యిల్లుచూసి కాఫీ తాగాక యేమన్నాడంటే... 'నాకు చాలామంది చెప్పారు. గట్టి రికమెండేషన్ చెయ్యించమని. నాకో నమ్మకం వుంది. అది పిచ్చినమ్మకమే అనుకో. రికమెండేషన్లవలన వచ్చిన వుద్యోగం వూడిపోతుంది. అలా వచ్చిన యిల్లు తగలడుతుంది. అలా వచ్చిన యింట్లో ప్రశాంతంగా గడపలేం. ఈ యిళ్ళ యెలాట్‌మెంట్ విషయంలో వూళ్లో చాలా దుమారం రేగింది. వాళ్ళల్లో వాళ్లే పంచుకున్నారనీ, పెళ్ళాం పేరో, తలిదండ్రుల పేరో యిళ్ళున్నవాళ్ళకే వాళ్లు యిళ్ళిచ్చారనీ—ఒక ఖచ్చితమైన ప్రాతిపదిక లేకుండా—తాత్కాలికమైన వేర్వేరు అభిప్రాయాలు—అవైనా క్రోడీకరించకుండా...చిత్తం వచ్చినట్లు నిర్ణయాలు తీసుకున్నారని...చాలా అపోహలు కలిగినయ్. కానీ నీలాంటి నిజాయితీపరుడికి వచ్చిందంటే ..ఏం..,నువ్వు రికమెండేషన్లకి యే పరిస్థితులలోను యెగబడవని నాకు తెలుసు—యిల్లు యివ్వటంలో న్యాయంగా వెళ్ళారని చెప్పొచ్చు.'

విశ్వనాథం యీ మాటలకు నవ్వేసాడు. అతను వెళ్ళాక ఆ నవ్వే వెకిలిగా తన హృదయంలో రేగింది. అవి మంటల్లా రాత్రి అయేసరికి విజృంభించాయ్. నిద్ర పట్టలేదు. చివరకు భయంతో నిద్రపోయాడు. ఏవో కలలు. పీడకలలు. ఈ యింట్లో దాగివున్న భూతాలేవో తనమీదపడి పీక పిసుకుతున్నట్లు—కేక లేస్తూంటే.,భార్య లేపింది. 'తిన్నగా పడుకున్నారు. ప్రక్కకు పడుకోండి'. ప్రక్కకు పడుకున్నాడేగానీ నిద్దర రాలేదు.

ఆ మరుసటి రోజంతా మనసులో మరో ఆలోచనలు లేవు. రికమెండేషన్లవలన వచ్చిన యిల్లు తగలడుతుందన్న మిత్రుని మాటల్లో తనకున్న విశ్వాసం రాను రాను బలీయమౌతుంది. సాయంత్రం యింటికి వచ్చేసరికి వాతావరణం మామూలుగా వుంది. ఇంటికి వెళ్లేసరికి యెవరికైనా జ్వరమో తలనొప్పో వుంటుందనుకున్నాడు. అలాంటిదేమీ లేదు. పైపెచ్చు పిల్లలు కేకలేసుకుంటూ ఆడుకుంటున్నారు. కొడుకు క్రొత్తగా నాటిన క్రోటన్సుమొక్కలకు నీళ్లు పోస్తున్నాడు. ఆ రాత్రి భార్య భోజనాల దగ్గర 'పొరుగువాళ్లు పిలిస్తే వెళ్లాను. డ్రాయింగ్ రూములో మెర్క్యురీ లైటు వెయ్యించుకున్నారండి... సోఫాసెట్ రకరకాల బొమ్మలు—మనం యేదో ఒక ఖర్చు తగ్గించుకుని యివన్నీ ఒకటి తరువాత ఒకటి కూడబెట్టుకోవాలి.'

రాను రాను తనకు మౌనమే శరణ్యమౌతోంది. నెల రోజుల్లో యింటికి వెళ్లడానికే బాధపడిపోతున్నాడు. ఈ లోగా అనుకున్న కూతురు సంబంధం తప్పిపోయింది. ఈ సంఘటనను భార్యా—భర్తలు తలోలా వ్యాఖ్యానించుకున్నారు. 'తప్పింది. అమ్మాయికి అందచందాలు లేవా? తెలివి తేటలు లేవా? డబ్బే ప్రధానం అన్నవాళ్ల యింట్లో నా కూతురు పడకపోవటం మన అదృష్టం. ఈ యింటి చలవ!'

విశ్వనాథం, యీ యింటి శని—అవుతుందనుకున్న సంబంధం కాకుండా చేసిందనుకున్నాడు. రాను రాను అతని చెవులకు మిత్రుని మాటలే యెల్లవేళలా వినిపించసాగాయ్. ఎవరో తనను 'దొంగ' అని యెత్తి పొడుస్తూనే వున్నారు. అవకాశవాదిని యేవగించుకుంటున్నారు. నడుస్తుంటే పకపకనవ్వి హేళన చేస్తున్నారు. ఇన్ని చేస్తున్నది

యిదివరకు యెన్నో కష్టాలు అనుభవించి నిజాంయితీకి కట్టుబడిన విశ్వనాథం. ఇప్పటి విశ్వనాథం వేరే వాడుగా తోచింది. కడివెడు చిక్కని పాలలో యీ సంఘటన ఒక చుక్క మజ్జిగ పోసినట్లు, తెల్లని కాగితంపై సిరా ఒలికినట్లు, కుడిచేతిలో బొట్టన వేలు తెగినట్లు...ఇంకెన్నో విధాలుగా తను పతన మైనట్లు విశ్వనాథానికి తోచింది. ఇంట్లో దిగిన రెండు నెలలకు ఒక సంఘటన జరిగింది.

చీకటిపడి యింటికి వచ్చేసరికి తన ఒక్క గాని కొడుకు మంచంమీద జ్వరంతో పడి వున్నాడు. సాయంత్రమే డాబామీదినించి గబగబా దిగుతూ జారిపడ్డాడు. చేతికి తలకి చిన్నగాయాలు తగిలాయి. ఎముకలు విరగలేదని ఆ దగ్గర్లో వున్న డాక్టరు చెప్పాడు.

'మనం అదృష్టవంతులం. ఆ వెంకటరమణ మూర్తి చక్రం అడ్డువేసాడు. లేదా అంటే యిల్లు యిచ్చినవాడు యిందులో అఘాయిత్యం చెయ్యిస్తాడా?'

భార్య మాటలకు విశ్వనాథం సంశయంగా చూసాడు. కొడుకు బెగిరి పోయినట్లున్నాడు. ఒళ్లు కాలిపోతూంది. ఆ రోజు వచ్చిన జ్వరం వారం రోజులైనా తగ్గలేదు. విశ్వనాథానికి రోజు రోజుకూ పెరిగిన కొడుకుపై మమకారం యీ యింట్లో ప్రతి మూలను యిటికను, కిటికీని సంశయంతో చూడనిచ్చాయ్. రాత్రుళ్లు కొడుకు దగ్గరే కూర్చునేవాడు. జీవితంలో ఒక్కటే కోరు కున్నాడు, యిదివరకు. అది యిల్లు కాదు—కువా ర్తెలు పుడుతూవుంటే 'ఒక్కకొడుకును ప్రసాదించు తండ్రీ' అని. ఆ కొడుకు తనను పోషిస్తాడని కాదు. తన తండ్రి ప్రతిరూపం గుణంగా తన కొడుకు నిల వాలి. ఆ కొడుకు పుట్టాక కోరికలంటూ పెట్టు కోలేదు. అందుకే తను అంత విశ్వాసంగా, నిజా యితీగా బ్రతగ్గలిగాడు. తను యింటి విషయంలో కుక్క యెంగిలిఆకుకు కక్కుర్తి పడినట్లు పడ్డానని, దాని పర్యవసానంగా తనకు ప్రియాతిప్రియమైన ఒకే ప్రాణి మీద ఆ చెడుగు రుద్దబడుతున్న దని అనుకున్నాడు. వేసిన ముడి విప్పగలిగినట్లు తను చేసిన ఘోరాన్ని సరిదిద్దుకోగలనన్న విశ్వాసం తనలో జనించింది. భార్య మనసుండక పనిమనిషి చెప్పిన మాటలు విని ఒక భూతవైద్యుడ్ని రప్పిం చింది. వాడు యిల్లంతా పరికించి—

'మనిషి యెముకలు యీ పునాదుల క్రింద వున్నాయ్. వాస్తు శాస్త్రానికి విరుద్ధంగా యీ యిల్లు కట్టారు. ఇందులో ప్రాణనష్టం వుంటుంది.'

విశ్వనాథం యీ మాటలు విన్నాడు. మొదట నమ్మలేదుగానీ జ్వరం రోజురోజుకూ ముదురు తూంటే ఆ మాటలే తలలో తిరుగుతున్నాయ్. ఆ భూతవైద్యుడు కట్టే రక్షలయందు తనకు నమ్మకంలేదు. ఆలోచనలతో మనసు అల్లకల్లోలమై పోతోంది.

నడిరాత్రి భార్యాపిల్లలూ పడుకున్నారు. కొడుకు మూలుగుతున్నాడు. విశ్వనాథం కళ్లవెంబడి నీరు బొటా బొటా కారిపోతోంది. ఇంత అసహాయత తనెప్పుడూ కనీవినీ యెరుగడు. ఈ యిల్లు గొడవ రాకముందు గుప్తులనాటి యినుపస్తంభంలా తుప్పు పట్టకుండా నిల్చాడు. ఈ యింటిమీద మమకారం లోలోన చంపుకోక పోవటమే యీ అనర్థానికి దారి తీసిందన్న నమ్మకం కలిగింది. తనకి తప్పించి యీ యిల్లు అందరికీ సుఖాన్నిచ్చింది. అన్యాయంగా వచ్చిన యీ యింట్లో న్యాయం వర్ధిల్లదు. సత్యం గెలవదు. అమాయక మైన ప్రాణాలు ఆహుతైపోతాయ్. తన కుటుం బంలో తనూ భార్యా అమాయకులు కారు. పిల్లలే అమాయకులు—చల్లనివారు. వాళ్ళను తనకున్న యింటిమీది మమకారంతో కాల్చివేయటం యిష్టం లేదు. ఈ యింటినించి కదిలితేగాని తన కొడుకు దక్కడు. తన కొడుకు లేకపోతే తనే లేడు.

ఉదయమే జ్యోతిష్యుని దగ్గరకు కొడుకు జాతకంతో పరుగెత్తాడు. అతను చూసి 'స్థలం మార్చేయ్' అన్నాడు. తిరిగివస్తూ జ్వరానికి సరైన మందిచ్చే యింకో డాక్టరో, ఆస్పత్రిలో చేర్చే బదులు యీ నమ్మకాల్లో యెందుకు పడ్డానని అనుకున్నా ఆవేశంతో యింటికోసం వెతక నారంభించాడు. ఒక సందులో—ఈగలూ దోమలూ ముసురుతున్న ఆ సందులో, యెలక్ట్రిక్ దీపాలులేని రెండు గదుల యిల్లు దొరికింది. నీరు వీధిలోనున్న నూతినించీ, కుళాయినించీ మోసుకోవాలి. చీకటిగదులు. దొడ్డి తడికలదొడ్డి. వెంటనే నెల అద్దె అడ్వాన్సు యిచ్చి తాళం తీసుకున్నాడు.

పదిగంటలలకల్లా యింటి యెదురుగా లారి

విల్చుంది. పాపమాన్లన్నీ అందులో చేర్చేసరికి గంటపైబడింది. భార్యకు యిదంతా అయోమయంగా వుంది. ఒకే ప్రశ్న వేస్తే 'నీకు యిల్లు కావాలా? కొడుకు కావాలా?' అని తిరిగి ప్రశ్న వేసాడు. మౌనంగా కొడుకుతోబాటు లారీ యెక్కింది. కొత్త యింట్లో దుర్గంధం. ఒక బాత్‌రూమ్. పిల్లలు అప్పుడే చికాకు పడుతున్నారు. రెండు రోజులు చూసాడు. జ్వరం తగ్గలేదు. పిల్లాడు రోజారోజుకు నీరస పడుతున్నాడు. రెండు రాత్రుళ్ళు నిద్దరపోక ఆలోచించి ఆలోచించి ఆ మరుసటి రోజు వుదయం టౌన్ ప్లానింగ్ ట్రస్ట్ ఆఫీసుకు వెళ్ళి ఆ పెద్దను కలిసి తన వుద్దేశం చెప్పాడు.

'పోనీ యెవరికో అద్దెకివ్వండి' అన్నాడాయన.

'నాకు ఆ యింటితో సంబంధమే వద్దు. దయ చేసి యీ యింటిని యింకెవరికో యివ్వండి. నేను రెండు నెలలున్నాను. ఆ రెండు నెలలకు రెండు వందలు అద్దె తీసుకుని--మిగతా డబ్బు నాకు వచ్చేటట్లు చేయండి.'

'ఎల్లుండి వుదయం పది గంటలకు రండి. మీ డబ్బు మీకు చేరేటట్లు చూస్తాను.'

విశ్వనాథం యింటికి వచ్చి తను యేంచేసిందీ భార్యకు కూడా చెప్పలేదు. ఆ వేళ సాయంత్రమయ్యేసరికి కొడుకు తనవేపు చూసి నవ్వాడు. ఆ నవ్వు చూడగానే విశ్వనాథంలో అలాంటి యిళ్ళు పది కట్టించుకున్నంత సంతోషం కలిగింది. ఆ మరుసటి రోజు బార్లీనీరు బాగా దిగింది.

మూడోరోజు పది గంటలకు టౌన్ ప్లానింగ్ ట్రస్టు ఆఫీసుకు వెళ్ళి ఆ యింటితో సంబంధం వదల్చుకుని వాళ్ళిచ్చిన చెక్కు తీసుకున్నాడు. ఒక పెద్ద నిట్టూర్పు విడిచి బయటకు వచ్చాడు. ముడి విడిపోయింది. ముడిలేని తాడులా సాగిపోయాడు. ఇన్నాళ్ళా యెక్కడో అజ్ఞాతంగా దాగున్న విశ్వనాథం మళ్ళీ తన గూటిలో చేరినట్లనిపించిం దతనికి. ఆహుతైపోయిందనుకున్న ఆత్మ మళ్ళీ వెలిగింది. ఆ వెలుగులో అతను మళ్ళీ గుండె విరుచుకుని నడవ సాగాడు.

గబగబ యింటివేపు వచ్చేస్తున్నాడు. అదిగో నల్లకారు. ఎంబాసిడర్ కారు..ఎమ్. ఎల్. ఏ. ఇంటి దగ్గర ఆగింది. ఆ కంట్రాక్టరు దిగాడు. విశ్వనాథాన్ని అల్లంతదూరంలో చూసి, ఆగి అతను అక్కడకు రాగానే భుజంమీద చెయ్యివేసి 'రండి ఒక్క నిమిషంలో తిరిగి వచ్చేద్దాం—మిమ్మల్ని యింటి వరకూ దిగబెడ్తాను.' అలా అంటూనే అతను విశ్వనాథాన్ని లోనికి తీసుకుపోయాడు.

ఎమ్. ఎల్. ఏ. గారు డ్రాయింగ్ రూములో పేపరు చూస్తున్నారు. కంట్రాక్టరు కరచాలన చేస్తూ 'మీకు యింటి విషయం చెప్పాను కదా... యీయనే విశ్వనాథంగారు' అంటూ పరిచయం చేసాడు. ఆ ప్రజాప్రతినిధి తడబడుతూ—'అన్నట్టు మరిచాను..తీరుబడిలేని పనులండి..మీ యింటి విషయం రేపైనా ఆ ట్రస్టు పెద్దను కలిసి చెప్తాను లెండి.'

విశ్వనాథం నిశ్చేష్టుడై చూస్తూంటే కంట్రాక్టరు 'అతనికి యిల్లు వచ్చింది. మీరు ఆవేళ అన్నట్లు చెప్పటంవలననే వచ్చిందనుకున్నాను.'

'అయితే..మరి నే చెప్పఖ్ఖర్లేదన్నమాట.'

విశ్వనాథం మెల్లగా నడుచుకుంటూనే యింటికి వెళ్ళిపోయాడు. పిల్లలు దోమలు, ఈగలతో కుస్తీలు పడుతూనే వున్నారు. దొడ్డినించి కంపుకొడ్తూనే వుంది. కుళ్ళు కాలవ యింటిముందునుంచి ప్రవహిస్తూనేవుంది. వెల్ల యెరుగని గోడలు వెక్కిరిస్తూనే వున్నాయ్. పై పెంకుల సందుల్లోనించి సూర్యరశ్మి పడుతూనేవుంది. అ సందుల్లోనించి నీరు యెప్పుడో కారుతోంది.